

AKROPOLITÁN

V ROCE 2023 PŘEJEME
MNOHO ZDRAVÍ,
RADOSTI A LÁSKY!

AKROPOLITÁN

FILOZOFIE - KULTURA - DOBROVOLNICTVÍ
PROSINEC 2022 Filozofie pro život č. 153

**OD ROKU 2023 BUDE ČASOPIS
VYCHÁZET VŽDY 1. V MĚSÍCI.**

Filozofie, kterou navrhujeme, je způsob života dostupný všem, což znamená uplatňování učení velkých mudrců v praxi.

Kultura je uskutečňování lidských hodnot v životě, čímž se stává aktivní, využívá kvality každého člověka a rozšiřuje obzory.

Dobrovolnictví je plodem vůle vložené do služby ostatním. Neexistuje větší bohatství, než je ochota.

BRNO

www.akropolis.cz/brno

HRADEC KRÁLOVÉ

www.akropolis.cz/hradec

LIBEREC

www.akropolis.cz/liberec

OLOMOUC

www.akropolis.cz/olomouc

OSTRAVA

www.akropolis.cz/ostrava

PARDUBICE

www.akropolis.cz/pardubice

PLZEŇ

www.akropolis.cz/plzen

PRAHA

www.akropolis.cz/praha

ZLÍN

www.akropolis.cz/zlin

Šéfredaktorka

Slavica Kroča

Odpovědná redaktorka

Ivana Hurytová

Redakce a grafická úprava:

Eva Bímová, Martina Flaitingrová
Jana Aksamítová, Ondřej Aksamít,
Samuel Bíma, Aleš Gabriel

Nová Akropolis se nemusí plně ztotožňovat s obsahem uveřejněných textů, odpovídají za ně výhradně jejich autoři.

Všechna práva vyhrazena.

Tento časopis nebo jakákoli jeho část nesmí být reprodukovány v jakékoli formě bez předchozího písemného svolení vydavatele.

5

NOVÝ ROK... NOVÝ ŽIVOT!?

7

LZE DNES BÝT RENESANČNÍM ČLOVĚKEM?

10

K ČEMU SLOUŽILY MEGALITICKÉ STAVBY?

12

ALFONS MUCHA – UMĚLEC A FILOZOF

16

NEPŘÁTELE SPÁNKU

V časopise „Zrcadlo kultury“ z března roku 2000 jsem ve svém úvodníku psala o tom, jaké představy o 21. století měli lidé v druhé polovině století dvacátého. Připomenu vám některé z nich:

V roce 2000 budou lidé pracovat pouze 4 dny v týdnu... Děti nebudou chodit do školy, ale budou se učit doma za pomoci počítačů... Postaví se města s kopulemi, kde bude ideální ovzduší... Náš život bude bohatší, snazší, zdravější... Chirurgové budou operovat pacienty na dálku... Už nebudou existovat nevléčitelné nemoci... Budeme cestovat na Měsíc... Ve vesmíru budou existovat kolonie a my je všechny budeme živit díky výbornému systému zemědělství... Vzniknou města pod mořem a první podmořské kultury... Lidské vynálezy všechno změní... Všichni budeme mít atomové bomby, a proto už nebudou války... Zmizí hranice a všichni budeme žít v jednom velkém státě...

Už vstupujeme do 23. roku tohoto století, což znamená, že za chvíli bude jeho čtvrtina za námi a můžeme se pouze zamyslet nad tím, co z toho se uskutečnilo.

4 dny v týdnu pracuje pouze několik odvážných firem na světě, a tvrdí, že mají mnohem lepší výsledky než ty, které pracují 5, 6 nebo až 7 dní. *Děti se učily doma za pomoci počítačů* kvůli pandemii, a ne kvůli pokroku. Pořád je mnoho takových, které počítač ani nemají. *Ideální ovzduší, bohatší, snazší a zdravější život, operace na dálku, neexistence nevléčitelných nemocí, cesty na Měsíc...*, dodnes to vypadá jako utopie, protože mít snazší a bohatší život neznámá mít nesmírné množství peněz a strojů, které pracují místo nás, ale spíše mít klid v duši a mysli, nemuset žít ve stresu a strachu z dneška ani zítřka, milovat a být milován.

Všichni budeme mít atomové bomby, a proto už nebudou války... Naštěstí je všichni nemáme, protože pak bychom opravdu mohli začít vážně mluvit o „konci světa“. Stačí slyšet hrozby těch, kteří je mají, abychom věděli, že pokud je uskuteční, zůstane pouze malinký kousek planety, na kterém budou moci lidé stále žít.

Zmizí hranice a všichni budeme žít v jednom velkém státě... Ten „velký stát“ se pořád více rozpadá na menší, bují v něm nacionalismus a xenofobie (neboli strach ze všeho neznámého, především z cizinců a všeho cizího od kultury, přes jídlo po náboženství), a nemůžeme-li se v jednom jediném státě domluvit na tom, kdo nám bude vládnout, jak by se nám to mohlo podařit na celosvětové úrovni?!

Ale, nepišu to proto, abychom probírali, co si lidé mysleli ve 20. století, nýbrž proto, abychom se zamysleli nad tím, zda jsou naše dnešní představy, úvahy a názory stejně mylné jako ty našich předchůdců.

Každá generace si totiž myslí, že je ve všem lepší než ta předchozí, ale vypadá to, že i v tom se mýlí. Mít lepší auto, šaty nebo domy neznámá, že jsme lepší lidé. O tom, zda je někdo lidskou bytostí, vypovídají jeho činy, ctnosti, způsob soužití s ostatními.

Nenávist plodí nenávist. Všichni si stěžujeme na nedostatek kvalitního života, protože kvalitu hledáme vně, místo uvnitř sebe. Všichni chceme být milováni, ale málo milujeme. Všichni chceme dostávat, ale málo dáváme.

Je čas začít milovat, dávat, být velkorysý a ušlechtilý, a to máme ve svém nitru, ve své duši, ve své mysli. Musíme jen začít poznávat sami sebe, abychom odhalili poklady uvnitř skryté. Život je krásný, pokud ho takovým uděláme, pokud nám záleží na kráse, dobru, pravdě a spravedlnosti. Na čtyřech základních ctnostech společnosti i každého jedince. A právě tyto vám jménem celé naší redakce přeji v roce 2023.

Slavica Kroča

OREL A KAVKA

Orel, který slétl z oblohy máchnutím svých mocných křídel, popadl do pařátů beránka a odletěl s ním do svého hnízda. Při jeho obratném počínání jej pozorovala kavka a v její nerozumné hlavě se zrodila myšlenka, že i ona je už dost velká a silná, aby mohla jednat jako orel.

A tak se s hlasitým máváním křídel prudce spustila na záda velkého berana.

Když se však pokusila vzlétnout, zjistila, že to nedokáže, protože se její drápy zapletly do jeho rouna. A byla daleka toho, aby berana, který si jí téměř nevšiml, odnesla.

Pastýř uviděl křičící kavku a ihned uhodl, co se stalo. Rozběhl se, chytil ptáka a přistříhl mu křídla.

Tentýž večer ho přinesl svým dětem, aby si s ním hrály.

„Jaký je to legrační pták!“

řekly se smíchem:

„Jak se jmenuje, otče?“

„Je to kavka, mé děti.

Ale kdybyste se jí zeptaly, kdo je, řekla by vám, že je orel.“

Nedovol, abys kvůli své nerozumnosti a ješitnosti přecenil své síly.

NOVÝ ROK... NOVÝ ŽIVOT!?

Když se blíží konec roku, konec malého cyklu v rámci našich životů, obvykle pocítíme touhu zhodnotit tento cyklus a věci, které jsme v jeho průběhu vykonali.

Úspěchy a neúspěchy se nám rychle – až příliš rychle – míhají před očima, v naší představivosti, a raději bychom na všechno zapomněli slibující si tisíckrát, že se v nastávajícím období, které se nakonec nebude příliš lišit od předchozího, zlepšíme.

Toto panorama shodně ovlivňují dva problémy, dva problémy, o nichž se zmíníme v tomto článku, abychom uvedli náš filozofický pohled.

Jedním z největších konfliktů lidí je nerozhodnost ohledně toho, čím opravdu chtějí být a co opravdu chtějí uskutečnit. To vede k přežívání v životech průměrných, šedivých, postrádajících lesk idealismu. Všechno je rozpuštěno v neustálé úzkosti, která se ztrácí sotva na prchavé okamžiky, ale nikdy není úplně vykořeněna, protože ve skutečnosti nikdy nemizí. Pozadí tohoto problému je

jednoduché, ale hluboké: každodenní úzkost, úzkost z přítomného okamžiku, je výsledkem jiných zásadních a úzkostlivých otázek: Kdo jsem? Odkud přicházím? Kam kráčím? Pokud lidská bytost nemá definované ani své počátky ani své cíle, jak může definovat svůj současný okamžik?

Abychom se mohli rozhodnout něco uskutečnit, abychom se mohli rozhodnout někým být, musíme VĚDĚT, kdo je člověk obecně a kdo je každý z nás jednotlivě. Je nutné rozluštit původ a cíl našich životů, ne běžnou odpovědí o hmotě, která „se objevuje a mizí“ kvůli „nahodilým zákonům“, nýbrž podle pravdy Zákona Příčin, který zahrnuje záhadu našich lidských životů a celého množství forem života, jež existují. Je třeba proniknout k Božskému Kořeni – bez ohledu na jméno, které Mu dáme –, abychom rozpoznali vlastní lidský kořen. Musíme vibrovat v rytmu univerzální evoluce, abychom se cítili stejně zapojeni do tohoto rytmu a zavázání té samé evoluci. Pak budeme moci prožít roky odlišné jeden od druhého, roky lepší jedny než druhé v té míře, v jaké budou plynout; pak se smaže

šedivost našich životů, neboť každá minuta, která uplyne, bude minutou s větším vnitřním jasem.

Druhým konfliktem je zmatek v tom, co je dočasné, a v tom, co je nadčasové, v tom, co žije a opotřebovává se, a v tom druhém, co přetrvává, aniž by se opotřebovávalo. Naše životy bezpochyby svědčí o nepřetržité hře mezi dočasnými a proměnlivými hodnotami a trvalými a stabilními hodnotami. Musíme však dokázat správně odlišit jedny od druhých.

Stejně jako se nikdo z nás nemůže úplně ztotožnit s tělem; stejně jako navzdory tělu, které stárne, můžeme být v nitru stále mladí, protože Mládí sídlí v duši; tak, a ne jinak, si musíme zvolit jako vodítko ty hodnoty, které nezanikají časem.

Rozdíl je mezi tím trvalým a tím věčným. To trvalé trvá..., ale nakonec to skončí. Projevu se v déle či krátce trvajících módách, ale přesto módách. To věčné je vždy, nyní, předtím i potom. I když se tisíce hlasů „módy“ snaží to věčné znehodnotit, ono žije silně zakořeněné v každém z nás. Člověk starodávných civilizací, ten, který se dnes objevuje v podobě barevných obrázků v knihách o dějinách, a člověk našich dnů, oba chápou stále stejným způsobem hodnotu Dobra, Ctnosti, Přátelství, Lásky, Cti, Povinnosti, Věrnosti...

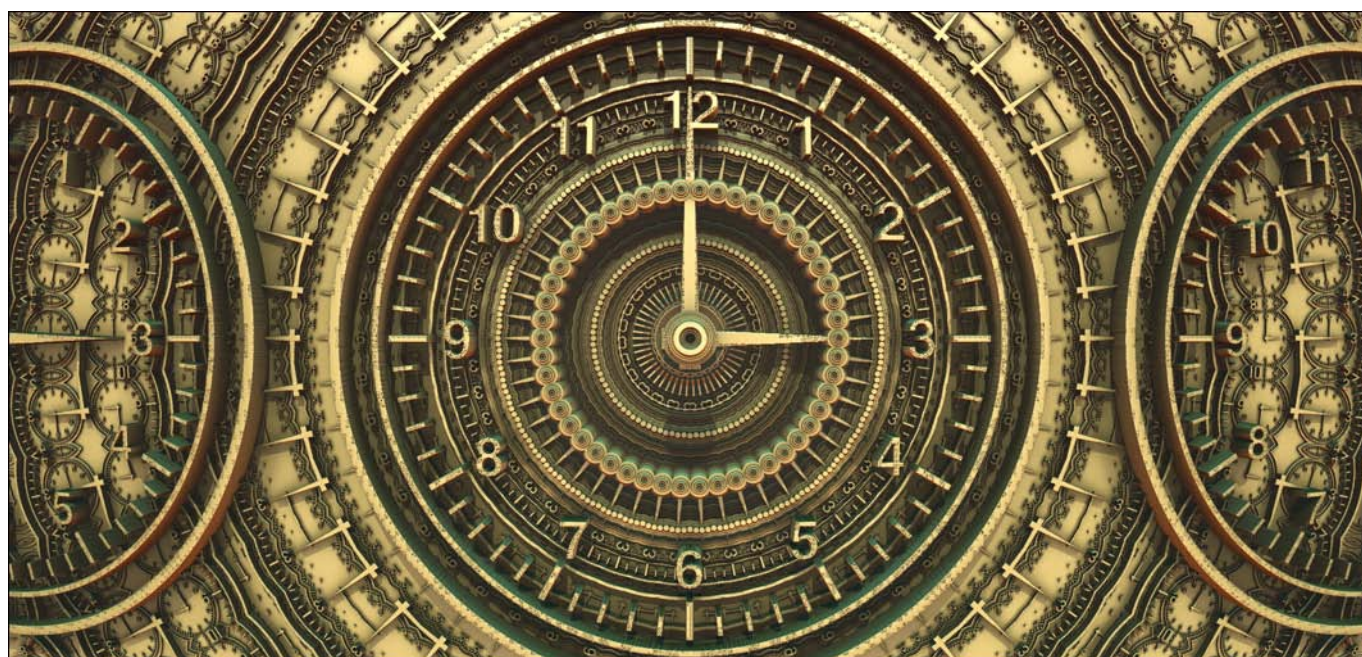
Zbavíme-li se falešného studu, který se rodí z prchavé módy, nebudou existovat obavy z toho ukázat, že nám pořád a hodně záleží na tom být i nadále všeobecně dobrý, věrný, láskyplný, čestný, odvážný, ctnostný.

Filozofický postoj se nezakládá na módách, nýbrž na pravdách. Módy jsou často jen produktem vnitřní zbabělosti. Pokud je těžké být ctnostný, pak se ctností opovrhne a znevažuje se natolik, aby nikdo nestál o to jí dosáhnout. Pokud se však probudí Vnitřní Člověk, povznese se nad tyto dočasné a proměnlivé otázky, a jeho věčně horoucí hlas bude slyšet.

Nový Rok je to, co se mění; čas je to věčné. Jeden rok se od druhého liší podle důrazu, který my sami na něj klademe, ale my zůstáváme stejní. Nový cyklus by měl zahrnovat nádech na cestě, přestávku na rozjímání a plánování, aniž by se zapomnělo na kontinuitu, souhrn předchozích zkušeností a úsilí. A především by měl zahrnovat slib nám samým udělat další krok směrem k novému cíli v tom, čeho jsme se rozhodli dosáhnout.

Pak společně můžeme připít na Rok, ne pouze Nový, nýbrž i Lepší.

Delia Steinberg Guzmán

LZE DNES BÝT RENEŠANČNÍM ČLOVĚKEM?

Ideály humanismu a renesance pomohly vzkřísit skutečnou vědu, která po období nevědomosti znovu objevila například heliocentrickou teorii uspořádání Sluneční soustavy. Vědci a filozofové tohoto období, jako byli Mikoláš Koperník, Galileo Galilei nebo Giordano Bruno, jsou pro nás velkou inspirací v hledání pravdy.

Základní myšlenka humanismu je založena na úctě k člověku, na jeho schopnosti zkoumat a poznávat přírodu i sebe sama. Tato schopnost také lidem pomáhá najít své místo v dějinách a dává jim možnost dějiny spoluvytvářet. I dnešní lidé v sobě potřebují probudit renesanční osobnost, která se bude znovu snažit pochopit sebe sama, své místo ve světě, a následně proniknout do tajemství přírody a času.

Hodnota tradice

V renesančním období dochází k oživení zájmu o antickou filozofii, zejména Platonovu. Marsilio Ficino, jeden ze zakladatelů novo-

platonské akademie ve Florencii, věnoval mnoho času překladům Platonových a Plotinových spisů do latiny. Pod ochranou rodu Medici ve Florencii pracovala skupina vědců, umělců a filozofů, kterým se znovu podařilo navázat na klasické období – antiku.

Když v dnešní době řekneme slovo „klasika“, většinou lidí se vybaví „to staré“. Jako příklad se můžeme sami sebe zeptat: Co pro nás znamená spojení „klasická hudba“ nebo „klasická literatura“? Je ale důležité dnešního člověku znovu připomenout, že „klasické“ znamená „mající hodnotu“. V tradici je uloženo semínko, které může znovu vyklíčit. Pokud si uvědomíme, že například znalosti egyptského lékařství nebo architektury jsou dnes zapomenuté, pochopíme, že se v tradici stále máme co učit.

Je důležité znovu číst originály, a ne množství komentářů. Tato učení se pak mohou znovu narodit jako pták Fénix, který umírá a potom se znovu rodí ze svého vlastního popela.

Hodnota svobody

V období renesance se zmenšilo omezování filozofie teologickými dogmaty. Filozofové začali zkoumat člověka a tajemství přírody. Člověk přestal být chápán středověkým způsobem pouze jako nedokonalá hříšná bytost. Znovu mu bylo dáno právo poznávat sebe sama. Humanismus osvobodil myšlenky a city. Člověk opět mohl svobodně přemýšlet a na základě poznatků aktivně spolupracovat s přírodou, a spoluvytvářet tak svět.

Známým příkladem boje za svobodu je věta *A přece se točí!*, kterou řekl astronom Galileo Galilei poté, co musel před inkvizičním soudem odvolat výsledky svých vědeckých zkoumání o rotaci Země.

Inkviziční proces s filozofem Giordanem Brunem je dalším příkladem, kdy byl renesanční vědec ochoten bránit pravdu i přes hrozbu smrti. Na závěr procesu Giordano Bruno svým soudcům říká: *Vy, kteří mě odsuzujete k smrti, máte větší strach než já, jenž smrt podstupuji.*

Dnešní člověk si možná myslí, že si může svobodně cestovat, říkat, dělat... co chce. Je dobré ale vysvětlit rozdíl mezi vnější a vnitřní svobodou. Vnější svoboda může často

člověka zmást. Renesanční myslitelé nám připomínají, že mnohem důležitější je svoboda vnitřní, kdy člověk není otrokem svých vášní a neřestí. Tato svoboda je mnohem hlubší a není možné o ni člověka připravit.

Hodnota rozumu a zkušenosti

S renesancí jsou spojovány počátky racionální i empirické vědy.

Například Francis Bacon je jedním z myslitelů, kteří přinášejí do života hodnotu experimentu – tedy přímé zkušenosti vznikající při kontaktu se světem. Dnešní člověk, který stále více času tráví ve virtuální realitě televize, mobilních telefonů a internetu, potřebuje přesně stejný impulz. Potřebuje znovu obnovit hodnotu zkušenosti, aplikaci svých snů a ověření jejich pravdivosti skrze někdy i obtížné životní události. Potřebuje skrze praktickou filozofii života ověřovat zákony přírody.

Další inspiraci nám přinášejí tři myslitelé z oblasti astronomie, matematiky, ale také astrologie a alchymie: Tycho de Brahe, Mikuláš Koperník, Johannes Kepler. Nejprve Tycho de Brahe provede velmi pečlivá astronomická měření. Ta se spojí s Koperníkovou vizí heliocentrického systému. Když

tyto poznatky použije Johannes Kepler a dá jim matematickou formu, vznikají tři Keplerovy zákony popisující pohyb planet sluneční soustavy.

Pokud se nám v dnešní době podaří pracovat podobným způsobem, budeme z kontaktu s přírodou získávat zkušenosti, tyto zobecňovat a nacházet řešení problémů našeho života, tedy životní principy. Zvykli jsme si spoléhat se na „vědce, kteří za nás vyřeší naše problémy ekologické, zdravotní, energetické...“. Místo toho se po vzoru renesančních lidí potřebujeme neoddělovat od přírody, ale být s ní v kontaktu a čerpat z ní zkušenosti.

Hodnota citu

Renesanční lidé ale nebyli zaměřeni pouze na obnovu role rozumu. Obnovovali také roli citů. Jde o transformaci hrubších instinktů například v city dobra, krásy a spravedlnosti. Giordano Bruno ve svém spise „O heroickém nadšení“ popisuje sílu, která se rodí uvnitř člověka, když se dostává do kontaktu se svou nejvyšší částí – lidským Duchem.

Pro dnešní dobu je tato zkušenost velmi důležitá. Materialistické období přisuzuje citu pouze prchavou hodnotu. Renesanční myslitelé naopak dokázali ocenit hodnotu Ducha, který je v kontaktu s lidskou psychou schopný probouzet ušlechtilé city. V období dnešního chaosu a relativizace hodnot člověk znovu potřebuje, aby dobro bylo Dobrem a krásou Krásou.

Hodnota magie

Na závěr našeho hledání inspirace v renesanci se dostáváme k magii, kterou můžeme pojmenovat „Velkým uměním spojení“. K tradici, svobodné myšl, zkušenostem a citům tak můžeme přidat vnímání posvátného, božského, které nás přesahuje.

Dnes je normální mluvit o „nemorálnostech“. Pokud ale někdo začne mluvit o Bohu, je považován za „divného“ nebo „náboženského fanatika“. Většina lidí se tak o těchto hlubokých hodnotách, které nás přesahují, stydí mluvit.

V renesanci se objevuje termín „Homo universalis“. Představuje člověka, který spojuje vědu, umění, politiku i náboženství. Abychom se mohli tímto univerzálním člověkem stát, potřebujeme integrální výchovu, která nebude předem vymezovat hranice, ale spíše zapalovat plamen poznání, jenž pak dokáže dále sám hořet a zapalovat plameny další. Budeme tak schopni překonat předsudky specializací, které způsobují například, že si lékař a inženýr navzájem neváží jeden druhého a nerozumí si.

Věta, která má původ v renesanční magii (a pravděpodobně je mnohem starší) říká: „Odvážit se, chtít, vědět, moci.“ Učí nás nebát se vykročit, celým srdcem milovat to, co děláme, získat poznání a pak ho použít nesobecky ve prospěch druhých. Tyto starodávné koncepty stále platí, musíme se na ně jen rozpomenout. To nám umožní se stát renesančním člověkem!

Aleš Gabriel

K ČEMU SLOUŽILY MEGALITICKÉ STAVBY?

Existuje mnoho dohadů a teorií o tom, k jakému účelu byly tyto velmi staré kamenné stavby vytvořeny. Nalézt je můžeme nejen v Anglii, Francii, Španělsku, Švédsku, Irsku, Dánsku, na Maltě, ale také v České republice (například Kounovské řady). Můžeme se setkat s názory, že sloužily jako astronomické observatoře, pohřebiště nebo obřadní centra, vzhledem k nedostatku pramenů ale nelze žádnou z těchto možností přesvědčivě doložit jako tu hlavní.

Není možné zcela odhalit smysl těchto starodávných gigantů, přesto můžeme alespoň trochu odkrýt roušku jejich tajemství. Jaké argumenty hovoří pro jednotlivé možnosti?

Megalitické stavby jako astronomické observatoře:

Této teorii nasvědčuje přesné umístění jednotlivých kamenů tak, aby docházelo k jejich

přesnému zákrytu v době východu či západu slunce v obdobích slunovratů a rovnodenností. U složitějších staveb byly zaznamenány i dráhy Měsíce či některých souhvězdí. Takovým příkladem může být třeba Stonehenge v Anglii. Mohly tedy sloužit jako ohromné kalendáře, které spojovaly člověka s přírodními cykly a například mu radily, kdy má sít a kdy sklízet.

Megalitické stavby jako pohřebiště:

Některé z megalitických staveb prokazatelně sloužily jako nekropole. Zajímavá stavba z této kategorie se nachází v Hal Saflieni (na ostrově Malta). Dnes se nazývá hypogaion (latinsky hypogeum) a zahrnuje několik síní vytesaných do skalního masivu. Uvnitř byly nalezeny ostatky asi 700 osob. Hypogaion sloužil nejen jako nekropole, ale také jako svatyně. V hypogaiu byly nalezeny sochy leží-

cích ženských postav navozující představu inkubačního rituálu. Někteří archeologové popisují hypogaion jako stavbu ledvinovitého tvaru, jiní mluví o tom, že připomíná spíše tvar dělohy a že tento tvar mají i jednotlivé pohřební komory, ve kterých jsou uloženy lidské ostatky. Jelikož tyto chrámy byly zastřešeny a do síní bez oken se dostalo jen velmi málo světla, vstoupit do svatyně bylo podobné jako proniknout do „útrob Matky Země“, neboli do dělohy chtonické bohyně. To naznačuje, že zemřelý byl vrácen do lůna matky – Země, aby mu byl umožněn nový život.

Megalitické stavby jako obřadní centra:

O tomto využití vypovídají nálezy zvířecích či potravinových obětí, které sloužily jako úlitba pradávným bohům. Většina těchto starodávných svátků a obřadů byla zřejmě spojena s kultem mrtvých. Tomu napovídá to, že komplexy Stonehenge, podobně jako třeba Woodhenge, Avenbury nebo Arminghall, které byly obklopeny mohylovým pohřebišťem, sloužily jako místa umožňující spojení s předky. Může tomu nasvědčovat také fakt, že na základech některých těchto staveb vyrostly různé chrámy pokračující v této úctě k zemřelým v modernější podobě. Musíme si také uvědomit, že lidé vnímali tato centra jako nehybný střed jejich světa jak v čase, tak i v prostoru. Bylo to výjimečné místo, kde

docházelo ke spojení nebe a země, spojení živých a mrtvých, viditelného a neviditelného světa, toho dočasného a nadčasového. Kněz, který vykonával obřad uprostřed těchto staveb, měl pocit, jako by stál v nehybném centru světa, a Slunce, Měsíc, hvězdy a celá příroda byly v pohybu kolem něj.

Je vidět, že neexistuje jasná odpověď. Každá z těchto staveb měla svůj smysl pro společnost, která ji užívala. Je pravděpodobné, že neměly pouze jeden účel, ale že využití těchto staveb bylo daleko univerzálnější, než se nám může zdát.

Napadají nás i další otázky: Kdo byli jejich záhadní stavitelé? Proč použili zrovna tento kámen, který museli dopravovat z obrovské dálky? Jakou metodou bez použití hydraulických jeřábů dokázali s milimetrovou přesností položit kameny na sebe?

Možná je odpověď v tom, že tehdejší lidé dokázali komunikovat s přírodou a cítili se spolu s minerály, zvířaty a rostlinami být součástí jednoho velkého celku. To jim zřejmě umožňovalo nevnucovat přírodě svoji vůli, ale spolupracovat s ní na tvorbě těchto monumentálních staveb. Kéž lidstvo znovu objeví tuto zapomenutou schopnost, která mu umožnila vytvořit mnoho velkých děl, jež přetrvala až do dnešních časů.

Petr Koubek

ALFONS MUCHA UMĚLEC A FILOZOF

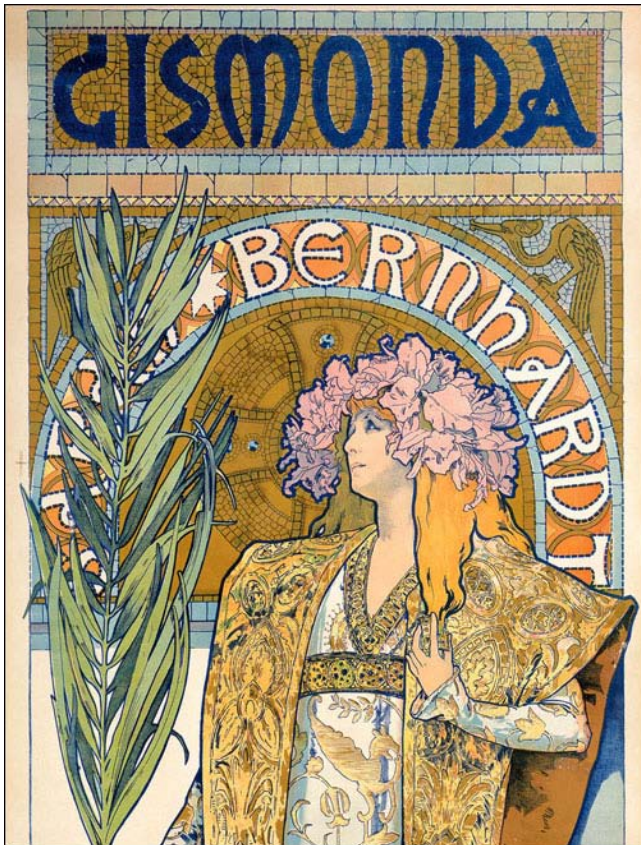
Umění hraje důležitou roli v duchovním růstu lidstva. Prostřednictvím harmonie a krásy povznáší lidského ducha k vyšší mravnosti.

Věhlasný český malíř, ilustrátor a tvůrce osobitého stylu Alfons Mucha žil a proslavil se před sto lety. Je otázkou, zda ještě v dnešní době může někoho zajímat, nebo dokonce inspirovat. Nekončící zájem o jeho tvorbu, motivy z jeho návrhů objevující se v kalendářích, na hrnečcích i na sešitech všech velikostí však svědčí o tom, že tato výjimečná osobnost nám má stále co říci. Podvědomě tušíme, že byl více než jen výjimečným umělcem. Cílem tohoto článku je ukázat Alfonse Muchu v trochu jiném světle či z jiného úhlu pohledu – jako umělce, který byl tím, kým byl, díky svému filozofickému přístupu k životu.

Alfons Mucha se narodil 24. července 1860 ve znamení Lva, což pravděpodobně předurčilo jeho dráhu bojovníka a hrdiny. I když v životě narazil na mnoho překážek, nikdy se nevzdával a náročná životní období vyplnil pilnou a neúnavnou prací. Od dětství bylo

zřejmé, že se narodil „s kreslicím uhlím“ v ruce. Údajně s ním uměl zacházet dříve, než se vůbec naučil psát. Když se však chtěl přihlásit na pražskou akademii, byl odmítnut pro nedostatek talentu. Nenechal se odradit a dál vytrvale pracoval na rozvoji svého nadání. Navrhoval divadelní dekorace, maloval drobné portréty na zakázku, zdobil interiéry květinami a andílky. Nikdy nepřestal věřit ve svůj osud a často se na něj v průběhu života odvolával.

Osud na něj nezanevřel a nabídl mu příležitost v podobě štědrého mecenáše, hraběte Khuena z Hrušovan. Díky jeho finanční podpoře odešel Mucha v roce 1885 do Mnichova a o dva roky později do Paříže, uměleckého centra tehdejší Evropy. Po pěti letech poslal hrabě Khuen Muchovi list a ze dne na den jeho stipendium ukončil. Mladému umělci tedy nezbylo nic jiného než se vrátit k mravenčí práci běžného ilustrátora historických publikací. Další příležitosti se chopil, když se ujal zakázky místo svého přítele, který odjel na vánoční svátky mimo město. Dostal za

úkol vytvořit plakát ke hře Gismonda herečky a majitelky divadla Sarah Bernhardtové. A tak první den roku 1895 Pařížany ohromily plakáty neobvyklého formátu vyvedené v jemných barvách s typickými liniemi a motivy, které budou záhy všichni nazývat le style Mucha. Sarah Bernhardtová vzápětí uzavřela s Alfonsem Muchou smlouvu na šest let, z níž se zrodila nejen plodná spolupráce v podobě desítek kostýmů, šperků a divadelních dekorací, ale i hluboké přátelství.

Během tohoto plodného období, v době největší slávy i obrovského množství zakázek získal mnohem konkrétnější obrysy jeden z velkých snů Alfonse Muchy – vytvořit soubor pláten oslavující historii Slovanů, především pak českých zemí. Mucha věřil, že připomínáním historických kořenů lze podpořit a obnovit hrdost jakéhokoli národa, v tomto případě své rodné země. K realizaci takového snu mu však chyběly finanční prostředky; proto se vydal do Spojených států a věřil, že najde člověka, který ho podpoří. Díky věhlasu, který ho předcházela, získal bohatého a vlivného mecenáše. Byl jím průmyslník a diplomat Charles Richard Crane z Chicaga, který se intenzivně zajímal o slovanskou kulturu a vývoj politických událostí ve východní

Evropě. Díky jeho finanční podpoře, jež trvala téměř dvacet let, mohl Mucha svůj životní sen realizovat. V letech 1912-1926 vytvořil soubor dvaceti pláten zobrazujících dějiny Slovanů od jejich starověkých počátků až po konec závislosti slovanských národů na Rakousku-Uhersku. Celou Slovanskou epopej oficiálně předal městu Praze jako dar národu k 10. výročí vzniku nezávislého Československa.

Obrovská plátna, z nichž největší měří 8 x 6 metrů a nejmenší 4 x 4 metry, jsou malovaná technikou oleje na lodní plachty a představují monumentální dílo hodné Michelangela. I kdyby Alfons Mucha nevytvořil nic jiného, zasloužil by si velkou slávu a obdiv. Navzdory tomu se v uměleckých kruzích nesetkal s nadšením ani s velkým ohlasem. Byla mu vyčítána monumentálnost, patos, strnulost, zahleděnost do historismu 19. století, které nedokázal opustit. Je zřejmé, že jeho cíl byl mnohem trvalejší, a tak ho pomíjívá kritika nemohla donutit opustit nebo hanět to, co bylo jeho dítětem a naplněným snem.

Svým přístupem k životu byl Mucha idealistou; věřil v dobro, ve spravedlnost, v osud, v člověka. Za základní kameny lidství považoval

krásu, pravdu a lásku. A jako aktivní člen zednářské lóže mohl tyto ideje a koncepty uvádět do praxe. V roce 1898 byl v Paříži přijat do nejstarší francouzské zednářské organizace a zednářství zůstal věrný do konce života. Po roce 1918 se významným způsobem podílel na obnovení českého svobodného zednářství a u příležitosti 10. výročí založení plzeňské lóže pronesl tato hluboká a nadčasová slova: *Nemysleme si, že stav věcí, které nás venku obklopují, řád, v němž se žije a který právě vládne, je něčím nezměnitelným, čemu se musíme pasivně přizpůsobit, ale vezme, že zednáři nic nemá být nezměnitelné: jeho svatou povinností je vždy špatné měnit v dobré a dobré v lepší. Jakmile se tato pravda stane vaší vnitřní nutností, otevřou se před vámi široko brány nového života a užasnete nad spoustou práce, ale zároveň ucítíte proudy nové síly, která vám pomůže vaši víru proměnit v činy.*

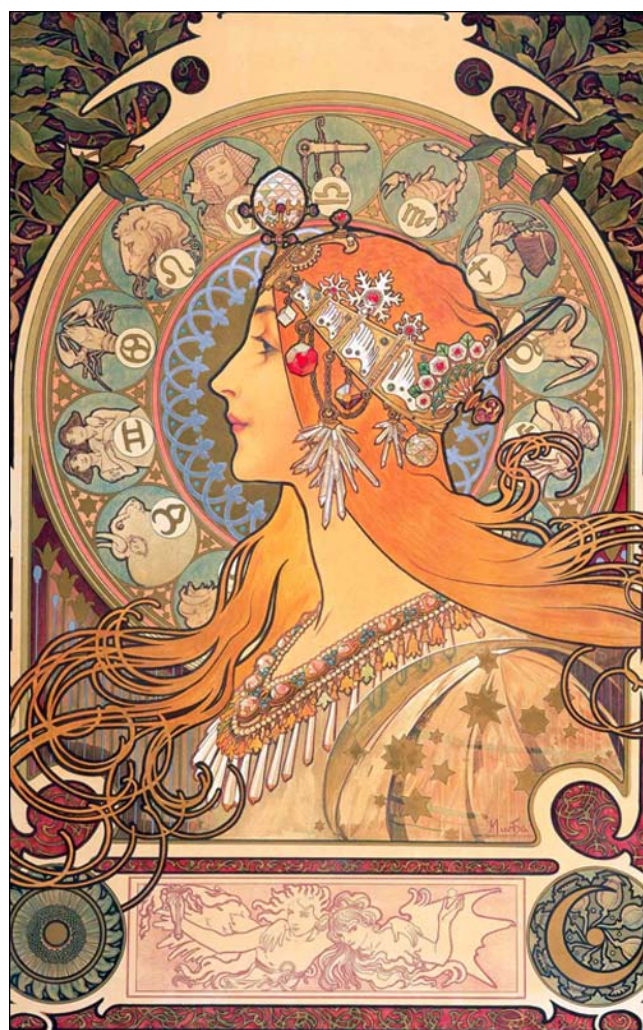
Pod impulsem zednářského učení vydal v roce 1934 krátký text nazvaný „O lásce, rozumu a moudrosti“, v němž lásku a moudrost vysvětluje jako hlavní principy života. Lásky pro něj není jen citem vyjadřujícím vztah mezi mužem a ženou. Spíše ji vnímá jako hybnou sílu, vnitřní motor, nadčasovou kvalitu, která nezná hranic: *Láska žije, když všechno zahynulo. Nic nepřežije lásku, ale láska přežije všechny věky. Jak rosa ranní, tak osvěží ducha jiskřička lásky. Každého rána se v ní slunce třpytí. Hořící láska nevyhasne, naopak, jejího plamene stále přibývá. S láskou je to jako s mořem, v němž slunce se koupá a celý vesmír se v něm odráží: je jako věčnost nekonečná, jako moře hluboká a jako nebesa vysoká.*

Stejným způsobem si váží i moudrosti, kterou staví do kontrastu k rozumu. Moudrost vnímá jako věčnou hodnotu, která přesahuje člověka a dává mu možnost povznést se nad každodenní realitu. Rozum naopak popisuje jako praktickou schopnost, která člověka poutá k zemi a vede ho k sobeckému jednání: *Rozum chce, aby hmota celého vesmíru sloužila člověku. Moudrost žádá, aby člověk nechtěl vládnouti přírodou, nýbrž aby si získal milost Boží dobrými myšlenkami a dobrými skutky. A nabízí další příklady: Rozum se*

chce uplatnit v celém světě a v životě všech. Není cesty, na níž by nebyl ukazatelem směru. Moudrost ví, že cesta její je jediná, která vede k dobru a ke štěstí lidstva. Na cestě Moudrosti není ukazatelů, protože cesta její sama svítí a svou září ukazuje se chodci-člověku.

Alfons Mucha byl bytostně přesvědčen, že je jako umělec služebníkem vyššího principu a že jedním z jeho úkolů je přenášet harmonii, soulad a krásu. A proto ho v duchu platonských konceptů můžeme nazvat zprostředkovatelem Ideje Krásy sídlící ve vyšších sférách nedostupných běžnému člověku. Dokázal tuto krásu snesenou na křídlech inspirace vtisknout v nejrůznějších podobách do svých děl. Toužil po tom, aby umění bylo lidem dostupné a srozumitelné. Říkal, že posláním umění je vyjadřovat estetické hodnoty každého národa v souladu s krásou jeho duše a posláním umělce je naučit lid tuto krásu milovat.

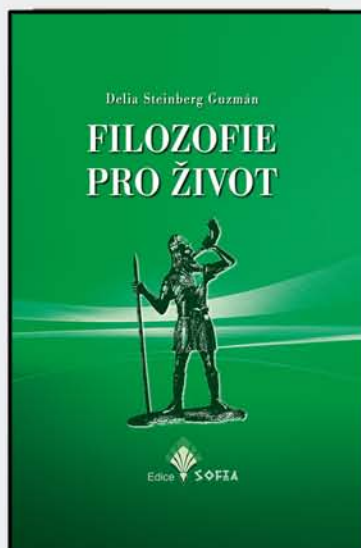
Petra Pavlíčková

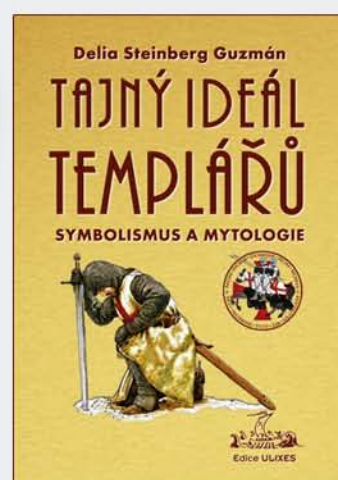
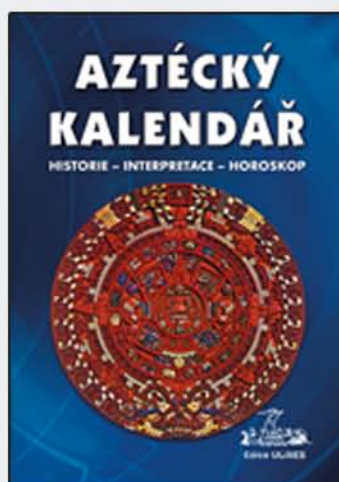
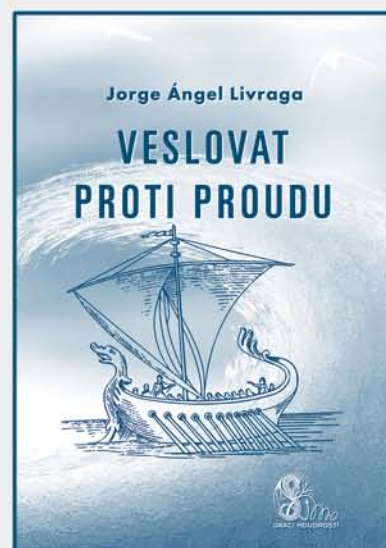
...CO BYLO, JE A BUDE KRÁSNÉ

KRÁSNÉ VÁNOCE S KRÁSNÝM DÁRKEM

KNIHY A UNIKÁTNÍ ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY Z CELÉHO SVĚTA

Filozofie

Symbolismus

V našich sídlech nebo na www.vecnakrasa.cz

NEPŘÁTELE SPÁNKU

V dávných dobách lidé, kteří věřili v Tao, řídili své životy podle vzoru jin a jang. A tak žili v harmonii. Byli střídmi v jídle i pití. Hodiny jejich spánku i odpočinku byly pravidelné a jejich životy nebyly neuspořádané a zbesilé. Tak si udržovali své tělo v jednotě s duší, aby zcela naplnili jim přidělený čas, měřený do sta let i více, než odešli. (Vnitřní kánon, kniha Žlutého císaře)

Vše v přírodě probíhá v cyklech. Tomuto zákonu podléhá i člověk. V souladu s přírodou očekáváme v noci spánek a během dne jsme připraveni být aktivní. S rozvojem moderní společnosti se však tmavá noc určená ke spánku a odpočinku výrazně zkrátila a někdy úplně zmizela. Máme k dispozici umělé osvětlení, mnoho technologií, pracujeme dlouho do noci, v nepravidelných směnách a stres udržuje naše těla trvale v pozornosti. Často jsme obklopeni hlukem, k tomu přispívají špatné dietní návyky, kouření, alkohol, málo fyzické aktivity, deprese a úzkosti. Vlastně je zázrak, že vůbec spíme.

Je jisté, že spánek je ovlivňován životním stylem. Faktory, které to ovlivňují označujeme termínem spánková hygiena. Řada zevních

faktorů, jako je hluk, lůžko, ložnice, životospráva, mohou spánek zhoršovat, a dají se zlepšit. Těžší to však bývá, pokud nás trápí starosti, strach nebo deprese.

Moderní životní styl, který nás nutí pracovat v době určené primárně k odpočinku, cestování do jiných časových pásem, večírky nebo sezení u počítače do ranních hodin, ovlivňuje naše biologické hodiny a narušuje spánkové stereotypy.

Lidé pracující v nočních provozech často trpí sníženou výkonností, únavou, podrážděností a špatnou schopností rozhodování, to zvyšuje riziko úrazů i profesních chyb. Teoreticky by mělo dojít k nastavení nového cirkadiálního rytmu, ale v praxi se to nestává. Zvláště v našich podmínkách, kde není častá trvalá noční práce, ale spíše se střídáme v trojsměnném provozu, a nemáme tedy čas se přizpůsobit.

Noční práce mění spánkový vzor. Spánek po noční směně může být delší, ale jeho kvalita je horší. Je méně spánku REM, častěji se probouzíme, nedochází k plnohodnotnému odpočinku. Můžeme si sice zvyknout

na spánek během dne místo noci, naše tělo a produkce hormonů se však zcela změnit nedá. Pokud jdeme spát ráno, produkuje se sice růstový hormon, který má na starosti růst a regeneraci těla. Současně se však vylučují také denní hormony – adrenalin a kortikosteroidy, které spánkem ovlivňovány nejsou. Kolize těchto hormonů má za následek nedostatečnou obnovu tkání a způsobuje, že spánek není osvěžující.

S možnostmi leteckého cestování se objevila nová porucha, kterou známe jako pásmovou nemoc, *jet lag*, doslova přeloženo tryskáčové zpoždění. Při rychlém překonání nejméně 2-5 časových pásem, se naše biologické hodiny zpozdí za reálným časem. Obtíže bývají horší při cestách ze západu na východ, kdy se čas posouvá dopředu, ale naše cirkadiální rytmy zůstávají stejné. Čím více zón překročíme, tím jsou obtíže horší. Objevuje se únava, poruchy spánku (při cestách na východ má člověk problém usnout, při cestách na západ se brzy budí). Časté jsou bolesti hlavy, nevolnost, poruchy trávení, nechutenství, podrážděnost, zmatenost, poruchy chování, zhoršení koncentrace. Potíže většinou během několika dnů odezní.

Abychom potíže zmírnili a urychlili adaptaci, existují některá doporučení. Pokusit se spát během nočního letu, v letadle jíst málo a jen

lehká jídla, nepít během letu alkohol a kávu, ale naopak pít dostatek tekutin, nejlépe čisté vody. Při přiletu přejít na nový čas najednou, to znamená jít spát až večer. Pokud si po přiletu musíme krátce zdřímnout, tak maximálně hodinu. Ráno začít aktivně, cvičením pohybem, a během prvních dnů po přiletu být co nejvíce na denním světle. Podobně musíme postupovat po návratu domů.

Pokud máme potíže s nočním spánkem z jakýchkoli příčin, může nám pomoci odpolední zdřímnutí. Naše koncentrace po 8 hodinách přirozeně klesá, pokud si po této době můžeme dovolit krátké zdřímnutí (10-15 minut, ne déle), osvěží nás to do další části dne, zlepší se pozornost i výkonnost, krátké zdřímnutí také neovlivní noční spánek.

Jestliže v noci pravidelně špatně spíme, jsme unavení a ospalí během dne, máme pravděpodobně špatně rozvinuté spánkové návyky. Návrat k normálnímu spánkovému režimu může trvat až 10 týdnů, je tedy potřeba být trpělivý. Na cestu ke zdravému spánku se vydáme příště.

Včasný spánek a brzké vstávání činí člověka zdravým, bohatým a moudrým. (Benjamin Franklin)

Jana Hastíková

PROGRAM AKTIVIT

PROSINEC 2022

PSYCHOLOGIE POHÁDEK

Přednáška

NIKOLA TESLA

A UMĚNÍ IMAGINACE

Úterý, 13. prosince 2022 19 hodin

On-line přednáška na YouTube

LEDEN 2023

MALÝ PRINC

Úterý, 3. ledna 2023 19 hodin

On-line přednáška na YouTube

NEVIDITELNÉ ŠTÍTY ČLOVĚKA

Přednáška

AZTÉKOVÉ

Přednáška s videoprojekcí

ÚNOR 2023

EMOCE A INTELIGENCE

Úterý, 7. února 2023 19 hodin

On-line přednáška na YouTube

RENEŠANČNÍ VĚDA

Přednáška s videoprojekcí

k 550. výročí narození

Mikuláše Koperníka

KURZ FILOZOFIE PRO ŽIVOT

Chtěli byste lépe poznat sami sebe a svět, který nás obklopuje? Máte otázky a hledáte odpovědi? Existuje více cest, jak je najít. A jednu z nich odjakživa nabízí filozofie. Když se dnes řekne slovo filozofie, často si představíme teoretickou disciplínu odtrženou od praktického života.

Tento kurz vám přiblíží filozofii takovou, jaká ve své podstatě je: srozumitelnou a užitečnou v našem každodenním životě.

Filozofie pro život

PŘÍRODNÍ FILOZOFIE

ČLOVĚK A UNIVERZUM

ODKAZ DÁVNÉ INDIE

ZÁHADY TIBETU

BUDDHISTICKÁ FILOZOFIE

MOUDROST ČÍNY

VÝZVA ŽIVOTA VE SPOLEČNOSTI

PLATON A „MÝTUS O JESKYNI“

ARISTOTELES

PLOTIN A NEOPLATONICKÁ ŠKOLA

DŮLEŽITOST VÝCHOVY

EGYPT

ŘÍM A STOIKOVÉ

DĚJINY, PAMĚŤ A ZKUŠENOST

DĚJINY A MYTOLOGIE

HISTORICKÉ CYKLY

SVOBODA A OSUD

Součástí kurzu jsou cvičení rozvíjející schopnosti člověka:

POZORNOST

KONCENTRACE

PAMĚŤ

IMAGINACE

VŮLE atd.

„Poušť je krásná právě tím, že někde skrývá studnu.“

Antoine de Saint-Exupéry